

KRÓTKI ZARYS HISTORII POLONIJNEJ KASY KREDYTOWEJ W MONTREALU

JAN SZWEYKOWSKI

Na początku lat 50., w środowisku polonijnym Montrealu istniały dwie kasy oszczędnościowo-pożyczkowe: Polska Kasa Oszczędnościowo-Pożyczkowa założona w 1953 r. oraz Spółdzielcza Kasa Oszczędności, która rozpoczęła działalność dwa lata później (w oparciu o pomoc uzyskaną ze strony Stowarzyszenia Polskich Kombatantów w Kanadzie (Koło Nr 7 w Montrealu). Pierwszym prezesem zarządu Polskiej Kasy Oszczędnościowo-Pożyczkowej został wybrany J. Bukowczyk.

Inicjatywa powołania tych kas oszczędnościowo-pożyczkowych wyszła ze strony polskich emigrantów, którzy na początku lat 50-tych licznie osiedlali się w Montrealu. Była ona przejawem chęci wspólnego zabezpieczania interesów ekonomicznych. W świadomości Polaków w prowincji Quebec żywy był bardzo silny ruch spółdzielczych kas kredytowych rozwijających się w Polsce międzywojennej, tradycjami swymi sięgający końca 19-go wieku (działalność F. Stefczyka oraz ks. P. Wawrzyniaka).

Ruch spółdzielni oszczędnościowo-kredytowych zapoczątkowany został na kontynencie północno-amerykańskim w 1901 r., gdy Alphonse Desjardins zorganizował pierwszą kasę oszczędnościowo-kredytową w Lévis (Quebec). W roku 1906 parlament prowincji Quebec uchwalił pierwszą w Północnej Ameryce ustawę o kasach oszczędnościowo-kredytowych. Rozwój spółdzielni kredytowych na terenie Quebecu był w latach powojennych szybszy niż rozwój banków, trustów i innych instytucji finansowych. Kasy oszczędnościowo-pożyczkowe na ogół zapewniały swym członkom wyższe oprocentowanie powierzonych oszczędności, mogły udzielać kredytów słabszym finansowo członkom oraz posiadały zdecydowaną wyższość w dziedzinie usług (tak np. Kasy były jedynymi instytucjami finansowymi otwartymi wieczorem).

Pod koniec lat 60. rozwój obu polskich kas zarówno pod względem ilości członków jak i sumy aktywów zbliżył się do swego maksymalnego stopnia. Dalszy postęp mógł nastąpić jedynie dzięki daleko idącym zmianom organizacyjnym, do których przede wszystkim należało połączenie obu instytucji w jedną kasę na bazie silniejszej finansowo i liczniejszej pod względem ilości członków Polskiej Kasy Oszczędnościowo-Pożyczkowej. Nastąpiło to w roku 1971. Daleko idące zmiany nastąpiły także w działalności finansowej przez zastąpienie udziałów członkowskich wkładami oszczędnościowymi, oraz przez możliwość otwierania rachunków czekowych.

W czasach, gdy nie istniały maszyny bankowe, istotnym krokiem na drodze przybliżenia usług finansowych do swych członków było utworzenie kilku filii Kasy na terenie polskich parafii istniejących na terenie Montrealu.

Wzrost aktywności Kasy, wzrost zasobów finansowych, powiększenie ilości członków jakie obserwujemy pod koniec lat siedemdziesiątych, wiążą się niewątpliwie z otwarciem nowego lokalu Kasy u zbiegu ulic Sherbrooke i St. Dominique, co miało miejsce 5 czerwca 1977 r., lokalu, w którym Polonijna Kasa Kredytowa znajduje się do dnia dzisiejszego.

We wrześniu 1978 r. z inicjatywy ówczesnego prezesa Kasy, zarząd PKK jednogłośnie uchwalił założenie Polskiej Fundacji Społeczno-Kulturalnej, która zarejestrowana została przez władze w dniu 9 kwietnia 1979 r. Dziś ta wielce zasłużona organizacja wspiera wszelką działalność kulturalną i oświatową wśród Polonii montrealskiej. Siedzibą Fundacji był i jest nadal lokal Polonijnej Kasy Kredytowej.

Na przestrzeni dotychczasowej historii Polonijnej Kasy Kredytowej dekada lat 80. jest okresem w którym nastąpił największy rozwój potencjału ekonomicznego Kasy. W okresie tym zasoby kasy powiększyły się prawie o 7 milionów dolarów. Wiele było tego przyczyn. Na pierwszym miejscu trzeba wymienić to, że w

kasie zainstalowane zostały pierwsze komputery połączone z systemem komputerowym Desjardins, za pomocą którego członkowie mogli dokonywać operacji finansowych we wszystkich biurach i oddziałach Caisses Populaires i Credit Union. Pozytywne rezultaty przyniosła też odpowiednia polityka propagandowo-finansowa zarządu, który dużą wagę przywiązywał do współpracy z organizacjami polonijnymi. Wszystko to spowodowało, że w 1985 r. Polonijna Kasa Kredytowa oceniona była na 13 pozycji wśród 168 kas ekonomicznych w prowincji Quebec i otrzymała od Federacji list z wyrazami uznania.

Z historii lat dziewięćdziesiątych warto odnotować trzy następujące wydarzenia:

- 25 maja 1994 r. podpisana została umowa pomiędzy Polonijną Kasą Kredytową a Credit Union św. Stanisława i św. Kazimierza w Toronto. Na mocy tej umowy, założony w 1992 r. Polsko-Kanadyjski Bank św. Kazimierza (Pol-Can Bank) w Warszawie stał się oficjalnym przedstawicielem Kasy w Montrealu, za pośrednictwem którego Polonia montrealaska może szybko i tanio przekazywać pieniądze dla krewnych i bliskich zamieszkałych na terenie Polski. Do dnia dzisiejszego dokonano transferu około 1 miliona dolarów kanadyjskich do Polski.
- W 1992 r. pracownicy Kasy założyli związek zawodowy, z którym w dniu 27 maja 1994 r. został podpisany kontrakt określający wzajemne prawa i obowiązki.
- W dniu 31 maja 1997 r. walne zebranie członków Kasy dokonało istotnych zmian w Statucie Polonijnej Kasy Kredytowej. Na podstawie znowelizowanych przepisów Ustawy o Kasach, w nowym Statucie likwidacji uległy dwie istniejące dotychczas Komisje : komisja kredytowa i rada nadzorcza. W ich miejsce powołano 5-osobową Komisję Kontroli i Norm Etycznych, której zadaniem jest całościowa kontrola działalności finansowej Kasy oraz rozpatrywanie wszelkich skarg ze strony członków Kasy.

Na przestrzeni prawie pięćdziesięciu lat, Polonijna Kasa Kredytowa w Montrealu zawsze starała się służyć środowisku polonijnemu, nie tylko przez działalność finansową ale również przez inne formy aktywności. Najlepszym tego przykładem będą dwa koncerty: poświęcony ś.P Księdzu Jerzemu Popiełuszcze (marzec 1985), oraz z okazji 10 lecia pontyfikatu Jana Pawła II (październik 1988) zorganizowane wspólnie z Polską Fundacją Społeczno-Kulturalną.

Do rozwoju Kasy przyczyniło się wiele osób poprzez swoją społeczną pracę w ramach Zarządu i Komisji. Wymienić należy kilku niezwykłych działaczy, którzy wnieśli olbrzymi wkład pracy społecznej dla dobra i rozwoju Kasy:

Jan Basik - prawie od powstania Kasy aktywny członek jej komisji i zarządów, kilkuletni prezes Kasy, odznaczony m.in. Krzyżem Komandorskim Orderu Zasługi Rzeczypospolitej Polskiej oraz Krzyżem Armii Krajowej

Władysław Gajewski - b.prezes Towarzystwa Białego Orła, a następnie kilkuletni prezes Kasy w trudnych latach 60.

Władysław Stępień - ukończył studia politechniczne we Francji, przez szereg lat pełniący odpowiedzialne stanowisko w Hydro-Quebec, pierwszy prezes Polskiej Fundacji Społeczno-Kulturalnej

Jan Tęśiorowski - prawnik, szczególnie zasłużył się wprowadzeniem istotnych postanowień statutowych, które zostały następnie przyjęte przez wzorcowy Statut całego ruchu Desjardins.

Zygmunt Żółkiewicz - kilkuletni prezes Polonijnej Kasy Kredytowej w okresie tworzenia filii Kasy przy parafiach na terenie Montrealu.